

metlenség és egy nagy-nagy, sóhajtó kérdőjel: ugyan miért kellett megkardlapozni azokat az ifjakat, akik ugyanazt mondták, amit Szomory Dezső is mond, hogy nagy szavak zengése, egy élő holdkör és kis angol folyó, csizmadia és kéjgáz és semmi gyö-nyörű? Th.

Indiszkreciójárvány az irodalomban. Egyik irodalmi folyóiratunk nemrégiben hónapokon át enquete-zett arról a kérdéssel, meddig merészkedhet az író élő alakok s való tények «bekopirozásában» költői művébe. Azóta ugyanez a folyóirat valósággal rendszeresítette lapjain az indiszkreciónak egy különlegesebb változatát: az önindiszkreciót. Munkatársait rendre elfogja valami rousseau-i hevület s nyakra-főre írják a vallomásokat életük legintimebb részletei felől. Vallanak, vallanak, ahogy az már vérbeli naturalistákhoz illik: ők a magyar Gorkij Miksák és Strindberg Ágostonok. S hogy valami huszadik századi *pluszt* is nyujtsanak, valamennyien be vannak oltva egy kis kötelező freudizmussal. Közíráre tétetik s orrunkra köttetik, hogy s miként malackodtak már pendelyes korukban; jóvágású író ma már szégyelné, ha gyermekkorában semmi szégyelni valója sem akadna. De ez sem elég. Szerencsére a költőt sem a gólya költötte, neki is van apja-anya, testvére. S «testvér testvért, apát fiú elad»: azok magánéletében is akad némi turkálnivaló. Akár fülük hozzá a fogam, akár nem, pontosan értesülnöm kell az önéletrő apjának részegeskedéseiről vagy — ami még fontosabb és érdekesebb — szoknyaügyeiről. «A házunknál egy nagyon szép, fiatal cselédünkkel valami pénzzel elsimított gyermekelhajtási herce-hurca is volt. Meg más készenkapott szerelmi ügyeket sem vettem meg apám.» Teringettél! Nem halunk meg hát mégsem egészen: továbbélünk gyermekeink kegyeletében. Ha pedig egy kicsit szégyenlős szoknyaadások vagyunk: valahogy meg ne taníttassuk a fiúnkat betűvetésre... Nem a művészi nuditásról van itt szó. Inkább arról, amiről Wilde aforizmája beszél: «Nincs szebb a meztelen emberi testnél — kivéve, ha lyukas nadrághól látszik ki». A mi derék önitimpistáink azonban a meztelenséget újabban kizárólag lyukas nadrággal körítve találják. Hogy azután ennek megint mi a freudi magyarázata, oly kérdés, melynél parlagi műveltségünk csődöt mond. *Rodrigo.*

Mikor a kritikus elszólja magát. Az új Kossuth-dráma hírlapi bírálót szem-melláthatóan feszélyezte az a körülmény, hogy ezúttal kétfelé kellett igazságot szolgáltatniok: a tiszta, nemes szándéknak, meg az ezzel arányban nem egészen álló eredménynek. Fel hát a tojástáncra! — mondják ilyenkor a mai kritikuskok, amit ugyan Gyulai Pál nyilván nem mondott volna, de «Gyulai, Gyulai a sírban», s ma már az óvatos egyezkedések korát éljük. Holott talán az őszinte hazafiúi érzést hódolattal elismerhetnők annak kijelentése nélkül is, hogy ez érzés manifesztálásával az író «már eleget tett annak a hivatásnak, amelyet a mai körülmények között az ország elvár egy magyar írótól». Ez veszedelmes kritikai elv, valósággal *salvus conductusa* minden balsikerű jószándéknak, pedig tudvalévő, hogy még a pokolba vezető út is jószándékkal van kikövezve.

Nem csoda azután, ha a túlon túl óvatos kritikus nagy igyekezetében néha nagyot botlik. Ilyesmi esett meg a *Kossuth* egyik bírálóján is. Miután felsorolt négy-öt lényegbevágó kifogást, ezzel a merész fordulattal tért ki a következtetések levonása elől: «... *de mindez az esztétika és kritika dolga.* Nekünk az a fontos, hogy végre a Nemzeti Színház ráeszmélt igazi hivatására, hogy magyar tüzeket kell kigyujtania».

«Mindez az esztétika és kritika dolga?» De akkor talán az esztétikus és kritikus is... S «nekünk» bizonyára nem lehet «fontos» más, mint ami a kritikuskok is az.

Jókai Mór orvos-testvérbátyjáról az a hír járta, hogy mikor egyszer jelenlétében rosszullett fogott el valakit, kétségbeesetten kiáltotta: Az Istenért, ez komoly baj, azonnal orvost kell hívni!

Még megérjük, hogy színházi főpróbán, ha a drámán aggasztó gyengeség jelei mutatkoznak, valamelyik bíráló elkiáltja magát: A darab komolyan beteg, azonnal szaladjanak kritikuskert!

Rodrigo.

Irodalmi tehervonatok. Egy embernek első pillanatban örül a lelke, ha az áldozatkész kiadók által hirdetett gyűjtemény kiadásokat szemléli. X. Y. összegyűjtött munkái! N. N. minden munkái! Hírdető oszlopok harsogják füledbe írónk nagyságát s ha vidéki ember vagy, álmélkodva s duzzadó önérzettel állapítod meg, hogy szerencsés csillagzat alatt születettél: beleszerepentél irodalmunk aranykorába. De kissé tán

szégyenkezel is. Hogy van, hogy a sok remekíró közül alig ismersz egynéhányat? Falusi ember vagy, két lapot is járatsz, a kaszinóban elolvasol még négyet s a remekírónak még híre sem hallottad. Pedig egyszerű a dolog: a kérdéses remekíró a hetedik lapba ír. Ebben született, ebben hal meg. Ha tehát ismerni óhajtod összes remekíróinkat, meg kell rendelned az összes lapokat, lévén mindegyiknek egy-két remekírója. Pénzed így elmegy az ismerkedésre, viszont egy filléred sem marad az «összegyűjtött munkák»-ra. Mit csinálsz most, szerencsétlen irodalmi műveltségszomjas falusi barátunk? Ne csüggedj, a kiadónak erre is van panacea-ja. Az áldozatkész kiadó finom szimatja jól sejtí, hogy egy-egy könyvet nem vehetsz meg részletre, viszont *egy* könyv ára nagy ahhoz, hogy készpénzen megvedd, tehát egyáltalán nem veszel könyvet. *De* ha *egy* könyv árát részletként fizeted le egy egész tömeg «összegyűjtött művek»-ért, az más. A sok kötet csábító, ajándéknak is tetszetős, könyvtáradat is ékesíti, szóval — megéri a havi áldozatot. A kiadó ügyeskedése ekkép mégis megvérteti veled az oly író könyveit, akinek egy könyvéért nem adtál volna pénzt.

Mi tehát a kiadó érdeke, hogy az olvasót lépze csalja? Az, hogy minél több remekíró adjon ki összegyűjtve. A remekíró legtöbbször egyáltalán nem remekel s hogy úgy mondjam, nem is születik. A remekíró *lesz*, még pedig a kiadó által *lesz*, mert ez a kiadó érdeke. Azelőtt a kritika nevezte ki a remekírókat, a kiadó gazdagította őt. Ma a kiadó írja a kritikát, kinevezi a remekírókat s a kinevezésből kettescskén megélnek. Csak az a kérdés, hogy hogy él meg az olvasó?

Ha a kiadónak az «összegyűjtött» remekíró az érdeke, az íróknak viszont az áll érdekében, hogy minél sürgősebben remekeljen össze nyolc-tíz kötet munkát. S ezt meg is teszi. A modern agytechnika vívmánya, hogy a köteteket oly gyors iramban rázza ki magából — amellett oly finoman — hogy az agy munkájának a köteteken nyoma sem marad. A remekek hosszú sora ekkép mint végtelen tehervonat vonul el előttünk; a kocsik szaporodnak, de a menetesség mind lassúbb, lomhább lesz, végre már alig észlelhető a mozgása. Vajjon mikor ér el a halhatatlanság nagy állomásáig? Azt hisszük, egyszer vagy megáll a reménytelen úton, vagy megindul — visszafelé, a kiadó sötét pincéjébe. *Ianus.*

Ültessünk gyümölcsfát! *Unghváry József* ceglédi faiskolája (Budapesten, VI., Andrassy-út 54. Telefon: L. 962—72.), mint velünk közlik, megkezdte az őszi szállításokat. Oktató főárjegyzéke ingyen.

A KIADÁSÉRT FELELŐS: HEGEDŰS ISTVÁN.

Stephaneum nyomda és könyvkiadó r. t. — Nyomdaigazgató: KOHL FERENC.